

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 10 lipca 2019 roku, XVIII C 1866/18, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi:

1. zasądził od pozwanego Towarzystwa (...) spółki akcyjnej w W. na rzecz powódki J. P. 2.458,28 zł, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od:

a) 958,28 zł od 28 grudnia 2017 roku,

b) 1.500 zł od 1 kwietnia 2019 roku do dnia zapłaty;

2. zasądził od pozwanego Miasta Ł. na rzecz powódki J. P. 2.000 zł, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 1 kwietnia 2019 roku do dnia zapłaty;

3. oddalił powództwo w pozostałej części;

4. nie obciążył powódki J. P. kosztami procesu;

5. nakazał zwrócić pozwanemu Towarzystwu (...) spółce akcyjnej w W. ze środków Skarbu Państwa – Sądowi Rejonowemu dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi 523,70 zł tytułem zwrotu niewykorzystanej zaliczki.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka, zaskarżając go w części oddalającej powództwo w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie od przyznanego zadośćuczynienia i odszkodowania, od dnia wymagalności roszczenia do 1 kwietnia 2019 roku. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła naruszenie art 455 i 481 k.c. poprzez ich niezastosowanie i w konsekwencji zasądzenie odsetek od należności głównej dopiero od dnia wyroku, a nie od dnia wymagalności świadczenia.

W świetle postawionych zarzutów skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od:

- pozwanego (...) S.A na rzecz powódki kwoty 2.458,28 z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 27.12.2017 r. do dnia zapłaty;

- pozwanego Gminy M. Ł. od kwoty 2000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 08.08.2018 r. do dnia zapłaty. Ponadto wniosła o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa radcowskiego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwane Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna w W. wniosło o jej oddalenie oraz zasądzenie od powódki kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki jest o tyle zasadna, że skutkuje zmianą zaskarżonego wyroku w punktach 1.b i 2 w ten sposób, że w punkcie 1.b datę początkową odsetek ustala się na 28 grudnia 2017 roku; w punkcie 2. datę początkową odsetek ustala się na 8 sierpnia 2018 roku. W pozostałym zakresie apelacja podlega oddaleniu.

W związku z wywiedzionymi przez skarżącą zarzutami, przypomnieć należy, że w orzecznictwie występuje rozbieżność stanowisk co do początkowego terminu naliczania odsetek za opóźnienie w zapłacie odszkodowania za doznana szkodę i zadośćuczynienia za doznana krzywdę. Według niektórych orzeczeń, odszkodowanie i zadośćuczynienie pieniężne jest wymagalne dopiero z dniem wyrokowania przez sąd (art. 316 k.p.c.) i od tego dnia zobowiązany pozostaje w opóźnieniu w jego zapłacie, tym samym dopiero od tego dnia należą się od niego odsetki za opóźnienie (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1997 r., I CKN 361/97, LEX nr 477638, z dnia 20 marca 1998 r., II CKN 650/97, LEX nr 477665, z dnia 4 września 1998 r., II CKN 875/97, LEX nr 477579, z dnia 9 września 1999 r., II CKN 477/98,

LEX nr 477661). Natomiast w innych orzeczeniach przyjmuje się, że odszkodowanie za szkodę i zadośćuczynienie za krzywdę zobowiązany ma zapłacić niezwłocznie po wezwaniu przez uprawnionego (art. 455 in fine k.c.), i od tego momentu należą się uprawnionemu odsetki (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 września 1970 r., II PR 257/70, OSNC 1971, Nr 6, poz. 103, z dnia 12 lipca 2002 r., V CKN 1114/00, LEX nr 56055, z dnia 18 lutego 2010 r., II CSK 434/09, LEX 602683). Taka rozbieżność uprawnia do twierdzenia, że każdorazowo konieczne jest odniesienie się do okoliczności konkretnego przypadku. Także ten pogląd znajduje wyraz w orzecznictwie, albowiem w szeregu orzeczeń podkreśla się, że wymagalność roszczenia, a tym samym i początkowy termin naliczania odsetek za opóźnienie w zapłacie należnego odszkodowania czy zadośćuczynienia, może się różnie kształtować w zależności od okoliczności sprawy (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, i z dnia 4 listopada 2008 r., II PK 100/08, OSNP 2010, Nr 10, poz. 108, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 października 2015 roku I ACa 119/15).

Szerszy wywód na ten temat zaprezentowany został w wyroku z dnia 18 lutego 2011 r. I CSK 243/10 -legalis. Sąd Najwyższy w orzeczeniu tym wyjaśnił, że odsetki, w zasadzie według stopy ustawowej, należą się, zgodnie z art. 481 k.c., za samo opóźnienie w spełnieniu świadczenia, choćby więc wierzyciel nie poniósł żadnej szkody i choćby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. Stanowią one zatem opartą na uproszczonych zasadach rekompensatę typowego uszczerbku majątkowego doznanego przez wierzyciela wskutek pozbawienia go możliwości czerpania korzyści z należnego mu świadczenia pieniężnego.

Rację należy przyznać skarżącemu, że funkcja kompensacyjna odsetek przeważa obecnie nad ich funkcją waloryzacyjną.

Stanowisku temu nie sprzeciwia się treść art. 363 § 2 k.c. Wyrażona w tym przepisie, korespondującym z art. 316 § 1 k.p.c., zasada, że rozmiar szeroko rozumianej szkody, a więc zarówno majątkowej, jak i niemajątkowej, ustala się, uwzględniając czas wyrokowania, ma na celu możliwie pełną kompensatę szkody ze względu na jej dynamiczny charakter - nie może więc usprawiedliwiać ograniczenia praw poszkodowanego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98, i z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 524/08, OSNC-ZD 2009, nr D, poz. 106). Ustalenie ostatecznego, podlegającego naprawieniu rozmiaru szkody i krzywdy powinno zatem nastąpić według stanu istniejącego w dacie wyrokowania, co jednakowoż nie zawsze oznacza, że ten zakres będzie inny niż w dacie, w której uprawniony zgłosił swoje roszczenia zakładowi ubezpieczeń.

Rodzaj i rozmiar krzywdy wyrządzonej czynem niedozwolonym, tak jak i szkody majątkowej może się zmieniać w czasie, powodując różnice w określeniu wysokości należnego poszkodowanemu odszkodowania i zadośćuczynienia w zależności od czasu, w którym następuje weryfikacja tych roszczeń. W rezultacie początek opóźnienia w jego zapłacie może się łączyć z różnymi datami.

W niniejszej sprawie zdarzenie wywołujące szkodę u powódki miało miejsce 18 maja 2017 r., a do zgłoszenia jej pozwanemu Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W. doszło pismem z dnia 20 listopada 2017 roku, doręczonym w dniu 27 listopada 2017 roku. Powódka w zawiadomieniu skonkretyzowała wysokości swojego żądania kwotowo. W tej dacie ujawniły się już bowiem i ustabilizowały zarówno szkoda, jak i krzywda powódki w związku z wypadkiem. Jak wynika z materiału dowodowego, powódka odczuwała skutki wypadku do listopada 2017 roku. Decyzją z dnia 26 stycznia 2018 roku pozwane Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna w W. uznało swoją odpowiedzialność wyłącznie w zakresie kwoty 689,58 zł, żądanej tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia, niemniej z uwagi na wysokość franszyzy redukcyjnej, określonej w polisie zawartej z pozwanym Miastem Ł., Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna w W. odmówiło wypłaty powyższej kwoty i roszczenie w tym zakresie przekazano pismem z dnia 26 stycznia 2018 roku Miastu Ł..

W przypadku umów ubezpieczenia, kwestię terminu spełnienia świadczenia reguluje przepis art. 817 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli nie umówiono się inaczej, zakład ubezpieczeń obowiązany jest spełnić świadczenie w terminie trzydziestu dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku. Wyjątek od tej reguły określa art. 817 § 2 k.c. Powtórzeniem i uściśleniem regulacji kodeksowej jest art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U.2013.392 j.t.)

Zakład ubezpieczeń ma obowiązek naprawić szkodę wyrządzoną zdarzeniem objętym jego odpowiedzialnością co do zasady w terminie 30 dni, licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. Pozwany Zakład (...) winien był zatem zaspokoić roszczenie powódki do 27 grudnia 2017 roku, natomiast Miasto Ł., zgodnie z art. 455 k.c., niezwłocznie po zawiadomieniu go przez ubezpieczyciela o braku podstaw do wypłaty należnych powódce świadczeń. Bezskuteczny upływ powyższych terminów czynił zasadnym żądanie zasądzenia odsetek od kwoty należnej tytułem zadośćuczynienia od pozwanego Towarzystwa (...) Spółki Akcyjna w W. od dnia opóźnienia w zapłacie zadośćuczynienia, tj. od 28 grudnia 2017 roku, nie zaś jak twierdzi powódka od 27 grudnia 2017 roku. W odniesieniu do świadczenia należnego powódce tytułem zadośćuczynienia od pozwanego Miasta Ł., powódka ograniczyła roszczenie w zakresie odsetek, domagając się ich zasądzenia od dnia wniesienia pozwu, tj. od 8 sierpnia 2018 roku. Mając na uwadze nieuznanie przez Miasto Ł. swojej odpowiedzialności za skutki wypadku powódki, a także fakt ograniczenia roszczenia odsetkowego w zakresie zadośćuczynienia należnego powódce od tego podmiotu, uznać należało, iż odsetki z tytułu opóźnienia należą się od tej właśnie daty.

Reasumując omawiany wątek należy powiedzieć, że w razie wyrządzenia krzywdy czynem niedozwolonym, odsetki należą się poszkodowanemu już od chwili zgłoszenia przezeń roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia, wyrażonego kwotowo. Zgodnie z art. 455 k.c. w tej dacie staje się wymagalny obowiązek sprawcy szkody do spełnienia świadczenia. Funkcja odszkodowawcza odsetek przeważa nad ich funkcją waloryzacyjną, zasądzanie odsetek od daty wyrokowania prowadziłyby bowiem w istocie do ich umorzenia za okres sprzed daty wyroku i stanowiło nieuzasadnione uprzywilejowanie dłużnika (pozwanego). Stanowiska tego nie podważa pozostawienie przez ustawę zasądzenia zadośćuczynienia i określenia jego wysokości w pewnym zakresie uznaniu sądu. Przepis art. 445 k.c. nie zakłada bowiem dowolności ocen sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności, decydujących o doznaniu krzywdy i jej rozmiarze. Wyrok zasądzający zadośćuczynienie nie ma więc charakteru konstytutywnego, lecz deklaratoryjny. W tym stanie rzeczy odsetki za opóźnienie od przyznanej kwoty zadośćuczynienia należy liczyć od dnia następnego po upływie 30 dni od daty zawiadomienia o zdarzeniu i wezwaniu do zapłaty świadczenia.

W świetle powyższego wyводу, stanowisko Sądu Rejonowego, wyznaczające termin początkowy biegu odsetek od żądania zadośćuczynienia od 1 kwietnia 2019 roku, „z uwagi na wzięcie pod uwagę wartości –analogia do cen – za I kwartał 2019 roku”, w żadnej mierze nie zasługuje na aprobatę.

Natomiast zarzuty apelacji obejmujące naruszenie art. 455 k.c. i art. 481 k.c. należy uznać za trafne, aczkolwiek odnotowania wymaga, że wbrew wywodom apelującego, zasądzenie odsetek nie nastąpiło od daty wyrokowania (10 lipca 2019 roku), lecz od 1 kwietnia 2019 roku.

W tym stanie rzeczy, zasadna niemalże w całości apelacja skutkowałą zmianą kwestionowanego rozstrzygnięcia na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., poprzez określenie daty początkowej odsetek na 28 grudnia 2017 roku; natomiast w zakresie odsetek od świadczenia należnego od pozwanego Miasta Ł. na 8 sierpnia 2018 roku. W pozostałym zakresie (co do jednego dnia - od 27 grudnia 2017 roku) apelacja podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na mocy art. 100 zd. 2 k.p.c., ustalając wysokość wynagrodzenia pełnomocnika procesowego na podstawie § 2 pkt 1 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.).

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 755) Sąd Okręgowy nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi kwotę 30 zł tytułem opłaty od apelacji, od której uiszczenia powódka była zwolniona.